یک عکس، یک خاطره

آرتورو توسکانینی-۱۹۳۴

شصت‌وسه‌سال پیش در چنین روزی، برابر شانزدهم ژانویه ۱۹۵۷ میلادی، آرتورو توسکانینی، رهبر ارکستر نامدار ایتالیایی در نودسالگی درگذشت. او از سال ۱۹۲۸ تا ۱۹۳۶ رهبری ارکستر فیلارمونیک نیویورک را برعهده داشت و در کشورهای بسیاری به اجرا پرداخت. توسکانینی را بزرگترین رهبر ارکستر نیمه نخست قرن بیستم میلادی لقب داده‌اند. مشهور است که او حافظه‌ای استثنایی داشت و هنگامی که قوه بینایی‌اش در کهنسالی کاهش‌یافت، با کمک حافظه فوق‌العاده خود به فعالیت ادامه می‌داد.

دژاوو

طوفان در صحرا

[شهروند] وقتی بامداد دوم آگوست ۱۹۹۰ میلادی تانک‌های عراقی از مرز گذشتند و وارد خاک کویت شدند، هیچ‌کس گمان نمی‌کرد قرار است مبدأ سلسله اتفاقاتی شود که تا سه دهه بعد از خود را نیز تحت‌تأثیر قرار دهد. قابل کتمان نیست که عراق و عراقی‌ها هیچ‌گاه نتوانستند قلباً وجود کشوری به نام کویت را در جنوب مرزهای خود به رسمیت بشناسند و همواره آن را بخشی جداشده از وطن مادر قلمداد می‌کردند که از سوی انگلیسی‌ها چون استخوانی لای زخم به یادگار گذاشته شده است. صدام حسین از نخستین زمامداران عراقی بود که علنا مرزهای ترسیم‌شده کشورش با کویت را به چالش کشید و عنوان کرد قصد بریتانیا از این‌گونه مرزبندی محروم‌کردن دائمی عراق از خلیج‌فارس بوده است. صدام حتی پیش از آغاز جنگ تحمیلی علیه ایران دعوا را آغاز کرده و طلبکارانه از کویت خواسته بود جزیره بوبیان را به اجاره دائمی بغداد درآورد.

طلبکارشدن بدهکار و دست بی‌نمک

حمله ارتش بعث به خاک ایران موقتا پرونده اختلافات ارضی بین دو همسایه عرب را به بایگانی فرستاد. سران کویت در طول جنگ از ارایه هیچ کمکی به صدام مضایقه نکردند و حتی باوجود حساسیت‌های موجود نسبت به ادعاهای ارضی بغداد، جزیره بوبیان را برای دسترسی راحت‌تر شناورهای عراقی به آب‌های خلیج‌فارس در اختیار این کشور قرار دادند. این تازه منهای میلیاردها دلار وام ضروری بود که طی آن هشت سال و در مقاطع مختلف جنگ دولت کویت به حساب بغداد واریز کرد. اما خیلی طول نکشید تا سران کویت به این حقیقت برسند که دست‌شان نمک ندارد! با اشغال کویت آن هم ۱۰ سال پس از حمله به ایران، قرار بود خفت شکست در قادسیه صدام با بستن پرونده اختلافات ارضی در جنوب عراق به دست فراموشی سپرده شود. این میان مخالفت کویت با تقاضای بغداد مبنی بر چشم‌پوشی از تسویه وام‌های پرداختی، زمینه لازم برای توجیه افکار عمومی در عراق را تا حد قابل توجهی فراهم آورده بود. صدام حسین با این استدلال که عراق با حمله به ایران خود را پیش‌مرگ دیگر رژیم‌های حاشیه خلیج‌فارس کرده است، کمک‌های آنها در طی جنگ تحمیلی را به حساب قرضی از پیش ادا شده گذاشت و این چیزی نبود که کویتی‌ها دوست داشته باشند یا بخواهند زیر بار آن بروند.

قول بوش پدر به تاچر و آغاز جنگ

با اشغال کویت، صدام حسین در یک شب صاحب ۲۰ درصد از ذخایر تثبیت‌شده نفت جهان شد. اتفاقی که با وجود سابقه نه‌چندان متعادل دیکتاتور عراق، به مذاق کشورهای منطقه خصوصا سعودی‌ها و قدرت‌های جهانی به‌ویژه انگلیسی‌ها هیچ خوش نیامد. تصمیم صدام برای ضمیمه‌کردن کویت به خاک عراق از همان ابتدا با مخالفت‌های جدی در سطح جهان مواجه‌شد، هرچند هیچ طرح و برنامه مشخصی از سوی هیچ کشوری برای پایان دادن به این اشغالگری طی روزهای نخست ارایه نشد که البته این نیز از عکس‌العمل نه‌چندان جدی ایالات‌متحده نسبت به این نقض آشکار میثاق نامه‌های بین‌المللی نشأت می‌گرفت. در اینکه آمریکا تمایل چندانی به مداخله در جدیدترین مناقشه خاورمیانه نداشت، کمترین شکی وجود ندارد، اما صحنه‌گردانی بریتانیا ماجرا را کاملا به ضرر عراق عوض کرد. درواقع زنگ خطر زمانی برای صدام به صدا درآمد که مارگارت تاچر، نخست‌وزیر انگلستان شخصا راهی کاخ سفید شد و تا قول آزادکردن کویت را از جرج بوش پدر نگرفت، خاک آمریکا را ترک نکرد. قولی که پس از رد ضرب‌الاجل شورای امنیت سازمان ملل متحد از سوی صدام، ۲۹ سال پیش در چنین روزی، برابر شانزدهم ژانویه ۱۹۹۱ میلادی با آغاز عملیات «طوفان صحرا» و حمله نیروهای ائتلاف بین‌المللی تحت رهبری آمریکا به عراق جنبه عملی به خود گرفت.

منبع: «پشت پرده جنگ خلیج‌فارس» نشر امید فردا

تاریخ‌نگار

۲۲۶ سال پیش در چنین روزی، برابر ۱۶ ژانویه ۱۷۹۴ میلادی، ادوارد گیبون، مورخ و از اعضای پارلمان انگلستان در لندن درگذشت. «انحطاط و سقوط امپراطوری روم» مشهورترین اثر گیبون است که به امپراتوری روم از اواخر سده نخست میلادی تا سقوط امپراتوری روم شرقی می‌پردازد. روش گیبون در نگارش این اثر از سوی تاریخ‌دانان بعد از او به‌کرات تقلید شد و مورد استفاده قرار گرفت.

اعلام ساخت بمب اتمی ۱۰۰ مگاتنی به وسیله اتحاد جماهیر شوروی (۱۹۶۳ میلادی)

۸۷ سال پیش در چنین روزی، برابر ۱۶ ژانویه ۱۹۳۳ میلادی، سوزان سونتاگ، نویسنده و فعال سیاسی در نیویورک به دنیا آمد. مجله نقد کتاب نیویورک سونتاگ را «یکی از بانفوذترین منتقدان نسل خود» لقب داد. از او مقالات بسیاری با موضوعات کمونیسم، عکاسی و حقوق بشر به چاپ رسیده است. سوزان سونتاگ ۲۸ دسامبر سال ۲۰۰۴ میلادی در پی ابتلا به بیماری سرطان خون در هفتادویک سالگی درگذشت.

زنگ تاریخ

صدور پیام ۹ ماده‌ای

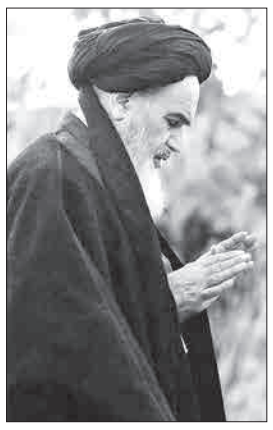

اعلام خروج محمدرضا شاه از ایران در ۲۶ دی ماه ۱۳۵۷ خورشیدی، از دید انقلابیون نویدبخش پیروزی نزدیک‌تر از آنچه تصور می‌رفت، قلمداد شد. در این ایام شورای سلطنت براساس مأموریتی که داشت مقدمات تفویض قدرت به ولیعهد را دنبال کرده و شاپور بختیار نیز با در دست گرفتن دولت همه سعی خود را برای آرام جلوه‌دادن اوضاع خصوصا پس از فرار شاه به کار گرفته بود. در چنین هنگامه خوف و رجایی، امام خمینی(ره) با صدور یک پیام ۹ ماده‌ای به نوعی حجت را بر همه تمام کرد و هشدار داد که مردم ماجرا را تمام‌شده نپندارند. رهبر کبیر انقلاب اسلامی در این پیام ۹ ماده‌ای، مردم را به مراقبت از منابع کشاورزی، بانکی و نظامی دعوت کرده و ضمن اخطار به عمال رژیم، وجود هر مقام و شورایی که بر خلاف اراده مردم عمل کند را از اساس غیرقانونی و بدون موضوعیت خواندند. در نتیجه صدور این پیام ۹ ماده‌ای، جلال‌الدین تهرانی رئیس شورای سلطنت از مقام خود استعفا کرده و شورای فوق قبل از اخذ هرگونه تصمیمی متلاشی شد.

معما

شاهی که برای همیشه رفت

۲۵ مرداد ۱۳۳۲ خورشیدی وقتی دکتر محمد مصدق قصد داشت درباره صدور حکم عزل خود از منصب نخست‌وزیری با محمدرضا پهلوی ملاقات کند، متوجه شد شاه جوان ساعاتی قبل از فرودگاه رامسر عازم بغداد و سپس شهر رُم شده است. از این واقعه در تاریخ با عنوان نخستین فرار شاه از ایران یاد شده است. اتفاقی که باعث شد فردای آن روز دکتر حسین فاطمی در روزنامه «باختر امروز» تیتر بزند: «خائنی که می‌خواست وطن را به خاک و خون بکشد فرار کرد»! اما یک هفته بعد و با مسجل‌شدن موفقیت کودتای ۲۸ مرداد، شاه از رم به بغداد رفت و از آنجا نیز با جت شخصی خود به ایران برگشت تا در فرودگاه مهرآباد مورد استقبال رسمی سران کودتا یعنی فضل‌الله زاهدی و نعمت‌الله نصیری قرار بگیرد. ۱۰ سال بعد، در ۱۵ خرداد ۱۳۴۲ خورشیدی و هنگامه قیام مردم تهران در اعتراض به بازداشت امام خمینی(ره)، شاه بار دیگر چمدان‌های خود را بسته و مترصد بود با خروج اوضاع از کنترل همچون ۲۵ مرداد ۱۳۳۲ بدون فوت وقت ایران را به قصد جایگاهی امن در آن سوی مرزها ترک کند. هر چند سرکوب قیام ۱۵ خرداد ننگ فرار دوباره را از شاه دور کرد، اما چه حاصل که دست تقدیر بعد از ۱۵ سال بار دیگر او را در حال و هوای مرداد ۳۲ و خرداد ۴۲ قرار داد و چنین شد که ۴۱ سال پیش در چنین روزی، برابر ۲۶ دی ۱۳۵۷ خورشیدی، محمدرضا پهلوی، آخرین شاه ایران، برای همیشه از ایران رفت.

جدول

شماره ۱۸۸۹

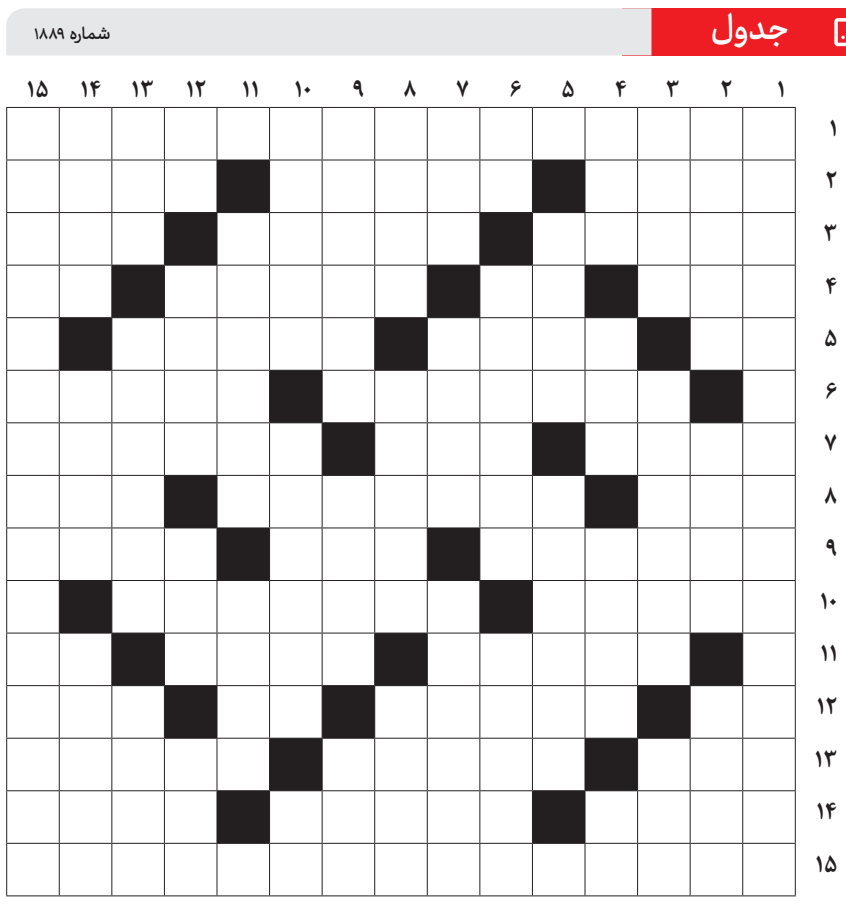

افقی ۱- مکتب فلسفی که بر اساس اصالت وجود، آزادی فرد و پوچی زندگی استوار است ۲- کرمینه حشرات- دستگاه آردکن غلات- قابله ۳- مشغول- عالم اجسام- پیش درآمد گنج ۴- اسیرکردن- باران اندک- غیرخدا- مرواریدی ۵- عدد منفی- نخجیر- نتیجه ها ۶- کشورکی شی نف- قوه رشد و نمو ۷- پوسیده- حلق- مهاجم آرژانتینی بنام یوونتوس ۸- میهن- ثروتمند- نظر انتخاباتی ۹- کالسکه- پایان- شهری در فرانسه ۱۰- لعابدار- نام یک بنای عظیم پنج ضلعی در نزدیکی واشنگتن که مقر وزارت دفاع و ستاد مشترک نیروهای مسلح است ۱۱- شهری در استان کهگیلویه و بویراحمد- بهار- شهر خرم ۱۲- حرف دهن کجی- مرگ و نیستی- زمین آذری- کالا ۱۳- سگ بیمار- جانور استرالیایی- کاسنی ۱۴- نوعی تیر جنگی- کتاب شیخ مرتضی انصاری در توصیف عرفان و تصوف- از ممالک افریقا ۱۵- وزیر کشاورزی در عهد ساسانی

حل جدول شماره ۱۸۸۸

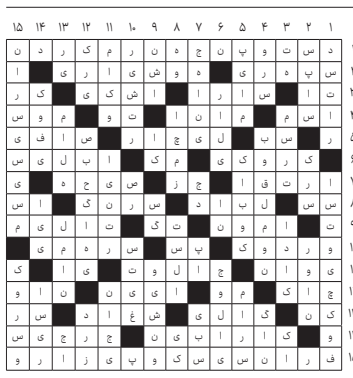

عمودی ۱- مهاجم پیشین تیم ملی ایتالیا و برترین گلزن تاریخ باشگاه یوونتوس ۲- جعبه حروف سربی- آگاه- قانون مغولی ۳- سازنده زینت‌آلات از طلا- وسیله کشف سلاح کاشتنی- هر مثلثی دارد ۴- از صفات ملکی- نحس- میدان جنگ- همراه پت ۵- صدراعظم آلمان- دارایی ۶- حرف فاصله- شهری در استان خوزستان- کمک کردن ۷- شهری در آلمان- مسابقه با وسایل موتوری- مبتکر سبک کوبیسم ۸- غلاف شمشیر- شهری در چین- سعی ۹- از سلسله‌های پادشاهی در ایران- فرزند مؤنث- کلمه پرسشی ۱۰- خشکی- از مرکبات- هرگز عرب ۱۱- تولید و انتقال برق- کلیپس ۱۲- حالتی میان نشستن و دراز کشیدن- آمدن- صنف و گونه- ظاهر ساختمان ۱۳- بازیکن هم‌تیمی- حسینیه‌ای تاریخ‌ساز در شمیران- جنگ و ستیز ۱۴- اسب زرد- پهلوانان- رهبر استقلال الجزایر ۱۵- معروف‌ترین اثر مارک تواین، نویسنده معروف آمریکایی